

prolog. Partitar. gloss. 24. n. 3961. ut inferius probabitur.

Ibi: *Ultimo anno Olympiados centesima.*

27 Communiter placet Christi natalem incidisse in Olympiadem 194. sed diversitas adest circa annum ultimæ Olympiadis; nam quidam tenent fuisse secundum, ut Baron. in appar. n. 102. ubi Spondan. n. 31. Torniel. anno 4051. num. 11. Alii tertium, ut Salian. tom. 6. anno 4052. n. 24. Pontac. in not. ad Chron. Eusebii, Carrill. sup. Alii denique quartum & ultimum Olympiadis, Maldonat. sup. Unde Olympiades sint ita dictæ, & à quo tempore per illas Græci annorum seriem numerare cœperint, traditur sup. lib. 1. cap. 12. n. 3. de quo Salian. anno 2849. n. 42. & anno 3278. n. 43. Torniel. esd. anns. De anno, de quo Christus est natus, ab ortu Abrahæ, Moyse Davide, ab Urbe condita, ab Imperio Romano, ab Augusto, vide Carrill. sup. Marian. Hist. Hisp. lib. 4. cap. 1. & alios numero proximo laudatos, & quæ diximus d. cap. 12. n. 9.

Ibi: *Unde numerus annorum.*

De hujusmodi differentia vide chronicos canones Ant. Contii, & quæ observat Greg. Lop. dist. gloss. 24.

Ad Num. 2.

28 Eusebii supputationem tradit Ant. Cont. sup. ex quo patebit error, & varietas, quam D. Covar. Regi Alfonso objicit. Chronographia LXX. Interpretum excedit Eusebianam 130. annis usque ad adventum Christi, & hæc Hebræorum 1246. ut ex Ant. Contio deducitur. Adde Torniel. anno mundi 131. num. 5.

Verf. Hæc tamen adduximus.

29 Hunc errorem circa annorum computationem agnovit Greg. Lop. d. gloss. 24. ubi latè eum demonstrat, ac tandem legendum putat anno 5216. Sed in fine ejusdem glossæ concludit ab Adamo ad initium Regis Alfonso numerandos 5213. ex quibus si demantur 1252. anni, qui à Christo nato ad regnum Alfonso præterierunt, restant 3961. quos ab Adamo ad natalem Christi lapsos sentit Greg. Lop. Hebræicæ veritati subscribens, à qua supputatione D. Covar. non dissentit, quandoquidem ait, ferè ducentos annos addendos illis, quos Alfonso secundum præfationis literam enumerat ab Adamo ad sui Principatus exordium, nempe 5022. nam Greg. Lop. 101. adjicit, ut paret ex præmissis.

Ad Num. 3.

30 Hunc itidem lapsum animadvertit Greg. Lop. ubi sup. quem ita corrigit, ut non 4353. annos, sicut in textu dicitur, sed 3856. legendum sit, qui à diluvio ad regnum Alfonso fluxerunt. Sed in fine glossæ resolvit cum Hebræis 2. præterierit 3557. unde detractis 1252. annis, qui inter nativitatem Domini, & Alfonso regnum lapsi sunt, supersunt 2305. qui numerantur à diluvio ad Christi adventum juxta supputationem istam. Sed Carrill. sup. 2340. numerat annos.

Ibi: *Quod si quis dixerit Regem Alfonso.*

Verosimile quidem est, quod Alfonso Eusebii 31 chronologiam amplecteretur, quia dum agit de era Adami, proficitur Hebræicæ adhaerere supputationi, sed in era diluvii se Romanis annis ulum asserit, atque ita diversam temporis rationem observat in priori ac in posteriori supputatione, quæ Eusebiana videtur, cum huic magis accedat Alfonso Chronologia, quàm LXX. Interpretum: siquidem Eusebii numerat ab Adamo ad Christum 5199. annos, teste D. Covar. sup. numer. 2. ex quibus si deducantur 2242. ab Adamo ad diluvium, juxta ejusdem Eusebii opinionem, ut habetur in Theatro vitæ hum. lit. A. pag. 493. restant 2957. His jungendi sunt anni 1252. à nativitate Christi ad regnum Alfonso: unde deducitur secundum Eusebium, à diluvio ad initium principatus Alfonso præterierit 4309. annos, in præfatione verò assignantur 4353. atque ita excessus est 44. annorum duntaxat, qui modicus est, cum de tam longa annorum serie tractetur; nam & inter Authores, qui Hebræos sequuntur, circa annos nativitatis Christi majorem diversitatem vidimus supra, n. 26.

Verf. In his verò duobus.

Quæstio haud parum est controversa, à quo 32 anni tempore orbis suum cursum auspicaretur. Sunt quidem diversæ sententiæ, in quibus duæ autoritate, & fundamentis eminent. Una asserit, mundum conditum æquinoctio autumnali, aut circa illud, quam pluribus laudatis tuetur Torniel. in princip. Annal. die 6. num. 41. cum aliis. Altera communior sustinet Adami tempora ab æquinoctio verno numeranda; nam diè Dominica, 25. Martii orbis creatus est, ut habetur definitum in Concilio Palæstino sub Victore Pontifice habito anno 198. cui Theophilus præfuit, ut est apud Cornel. à Lapid. sup. Genes. cap. 1. vers. 12. §. Sed respondeo. Idemque habetur apud Virgil. Georg. lib. 2. ibi:

—Ver illud erat, ver magnus agebat
Orbis, & hibernis parcebant statibus Euri.

Quem dat Cornel. ibidem, præter quem sic tenent Pat. Suar. de oper. sex dier. lib. 2. cap. 7. n. 17. Salian. fusè differens in Appar. Annal. cap. 4. ex n. 5. Pat. Molin. de oper. sex dier. dist. 14. Carrill. Annal. anno 1. mundi, Maldonat. in Chron. univers. tr. 1. §. 35. Theat. vitæ hum. lit. M. pag. 771. omittis pluribus, quos recensent Salian. Carrill. Maldonat. & Torniel. sup. qui num. 38. rectè monet, fieri non posse ut ubique terrarum uno eodemque tempore fuisset ver. æstas, autumnus, aut hiems: siquidem compertum est, in Arctici regionibus hiemem esse, cum in Antartici est æstas: sed quæstio est juxta illud orbis clima, in quo Paradisus est constitutus.

At Rex Alfonso nullam ex his opinionibus 33 amplexus est; nam juxta dictam præfationem, facta supputatione dierum, initium orbis constituit diè 18. Augusti, & sic tempore æstivo: quod etsi aliqui teneant, communiter rejicitur, ut videre est apud nuper adductos. Illud est observandum, Regem hunc minimè fuisse sequutum Hebræos, ut D. Covar. paulo inferius, num. 4. ad fin.

fin. monet, cum Hebræi, vel ab æquinoctio verno, vel ab autumnali annos suos auspicarentur, ut præmissum est supra, n. 21.

Ibi: *Eadem propè ratione.*

34 Diximus supra, lib. 1. cap. 12. num. 5. post cataclysmum Noë cum suis ex arca exivisse anno 1657. diè quinta Decembris. Sed altera est opinio magis recepta, quæ habet diluvium tempore verno contigisse, mense scilicet Majo, & diè Dominica incepisse, accessisse. Sunt qui hæc ad Januarium referant, ab Hebræis Sabath dictum, de quibus Torniel. Annal. anno 1657. n. 3. Cornel. à Lapid. in Genes. cap. 7. vers. 11. Salian. in Appar. Annal. cap. 4. num. 14. & anno 1656. num. 18. Genebrard. in Chron. lib. 1. etat. 2. in princip. vers. Probabilis, Carrill. Annal. etat. 2. anno 1656 qui omnes, & alii putant, cataclysmum mense Aprili, vel Majo inchoatum, & anno sequenti sub idem tempus defuisse, quia Noë 365. diebus, quibus aliqui decem addunt, arca inclusus est. Salian. anno 1657. num. 5. & 6. tom. 1. Ex quibus colligitur, Regem Alfonso illis adhæsisse, qui sentiunt, diluvium supervenisse itationi hiemali, quia à mense Februario diè supra annos integros numeravit. Hujus Chronologiæ authores dat Cornelius ubi sup. in quibus est Torniel. anno 1656. Id compertum est, quod D. Covar. observat, Hebræos à diluvio annos dinumerasse, ut cum aliis dixi d. cap. 1. num. 4. Supputatio verò Alfonso ab Hebræis sumpta non est, qui nunquam annos à tempore hiberno sunt auspicati, sed à vere vel autumno.

Ad Num. 4.

35 De duplici initio anni Hebræorum actum est supra, num. 21. Illud tamen adicere placet, nam etsi Hebræi annum ordirentur à mense Nisri, ut ibi assertum est, id falleret cum remotior ab æquinoctio autumnali inveniebatur, ut habetur sub Marchesvan, qui nostro Octobri comparatur; nam ab hoc, non ab illo annus inchoabatur. Cornel. à Lapid. sup. Exod. cap. 23. vers. 16. §. Cæpit ergo.

Ibi: *Hæc Josephus, apud quem Dium mensæm.*

36 Nomina mensium, tam Macedonum, quàm aliarum gentium, extant apud Theat. vitæ hum. verb. Mensis. ubi ordine, quo utimur, sunt collocati, ita ut primus nostro Januario respondeat. Menses igitur Macedonici sic nuncupantur. Audinaus, Gerithios, Dystrus, Xanthicus, Artemisus, Decius, Panonicus, Lous vel Dorus, Gorpiceus, Hypathæretæus, Dius, Apellæus. Ex qua serie constat, Dium Novembri convenire, Decium Junio, & Xanthicum Aprili, ut D. Covar. tradit: cumque annus Macedonum exoriatur à Dio, qui est November, ultimus est Hypothæretæus, ist est October. Adde Cornel. in Exod. cap. 12. vers. 2. ubi ait, Nisan Græcè Xanticum dici: quod verum habet, quia hic mensis, sicut anni initium, partim in Martium, & in Aprilem partim incidebat, imò aliquando in Aprili inchoabatur, ut alibi diximus.

Ibi: *Hinc apertissime deducitur.*

Hoc extra dubium esse videtur, quia Rex Alfonso 37 minimè usus est circa eram diluvii Chronologia Hebraica, nec quoad annos, cum Romanos se observasse testetur; nec quoad diè. siquidem Hebræi annos à Februario non auspicabantur: potuit tamen amplecti opinionem sententium, cataclysmum sub Januarium cœpisse, propter utriusque mensis proximitatem, de quo jam supra, n. 34.

Ad Num. 5.

De era Nabuchodonosoris videndi Torniel. in 38 annal. anno 3429. n. 1. & 2. Carrill. in Annal. anno 3411. ubi quod regnavit 44. annis, habuit successorem filium Evilmérodac, & post hunc subrogatus est Balthasar. Salian. tom. 4. anno mundi 3429. ante Christum 624. n. 7. qui juxta suum computum hoc anno regni gubernaculum suscepisse Nabuchodonosorem asserit, licet alii renitentur. Admissa hac supputatione, annis ante Christum si jungantur 1252. qui lapsi sunt à natali Domini ad regnum Alfonso, sunt 1876. anni ab initio regni Nabuchodonosoris ad exordium principatus Alfonso, qui in præfat. Partitarum 1998. annos ac 90. diè enumerat, & D. Covar. 1866. supputat, qui à Saliani & nostro computo decem annis duntaxat discrepat, Alfonso verò ab illo 132. annis, à nobis 122. dissentit Nota duplicem fuisse Nabuchodonosorem: senior autem regnare cœpit in Babylonia anno mundi 3408. junior verò 3429. (de quo hic est sermo.) Torniel. anno 3408. n. 1. & anno 3429. n. 1. & 2.

Verf. Ex Philippo denique.

Ait Alfonso se in regno Castellæ, ac Legionis 39 successisse anno à Philippo Macedonum Rege 1564. ac. 24. diebus: quò loci errorem subesse D. Covar. demonstrat. De Philippo agunt Genebrard. in Chron. anno 3526. Carrill. anno 3649. Torniel. anno 3694. Salian. eod. anno, n. 1. Diodor. lib. 16. Justin. lib. 7. & 8. Theat. vitæ humanæ lit. B. pag. 134. Regnavit 24. annis, & filium Alexandrum Magnum successorem reliquit, ut præfati tradunt. Sed juxta Saliani Chronologiam à principio regni Philippi ad Regem Alfonso præteriere 1611. anni 359. ad Christum natum, & à natali Christi ad Alfonso 1252. qui juncti præfatam summam efficiunt, scilicet 1611. atque ita ab Alfonso supputatione hæc differt annis 47. qui excessus non omnino erroris, sed varietati opinionum quoad Chronologiam tribui potest. Notat Gregor. Lop. in d. præfat. num. 26. Græcos non numerasse annos à principatu Philippi, sed à Ludo Herculeo per Olympiades, quæ cœperunt ad annorum supputationem ab anno mundi 3278. ante Christum 775. quo Iphitus Elæorum Rex Herculeos Ludos instauravit, ut tradit Salian. eodem anno, n. 4. & 9. cum aliis, de quo supra, n. 27. & lib. 1. cap. 12. n. 3.

Ad Num. 6.

De Alexandro Magno, qui patri Philippo sub- 40 stitutus est in Macedonum monarchia, differunt Diodor. lib. 7. Sabell. lib. 6. emead. 4. Genebrard. lib. 2. anno 3690. & 3785. Carrill. anno 3681. Torniel. Annal. anno 3718. n. 3. & anno 3730. Scaliger. de emendat. tempor. lib. 5. cap. cui titulus est. De Thoth amorum Philippi, & mortis Alexandri. Salian. eod. anno

anno, num. 1. Theat. vitæ human. ubi proximè. vers. Alexander, secundum quos Alexander duodecimo regni anno extinctus est veneno. Quoad temporis supputationem ex Torniello, & Saliano ab Alexandro ad Christum numerantur anni 335. qui adaumeratis 1252. usque ad Alfonso, faciunt 1587. annos, qui intercesserunt inter Alexandri & Alphonsi initia, qui in d. præfat. 1562. recenset, & sic à Saliano discedit annis 25. D. Covar. duobus annis dissentit. **Error**em autem irrepsisse in his supputationibus Philippi & Alexandri, evidenter constat, quod D. Covar. vers. præcedenti adnotavit; nam duo anni duntaxat imperio Philippi tribuuntur, qui secundum opinionem communiter receptam 24. annis est Macedonibus dominatus, sicut præmissimus.

Vers. Era verò Cesaris.

- 41 Era Cesaris incepit à tempore, quo Cesar Augustus, censu excogitato, primò universum orbem describi iussit. Greg. Lop. in dict. præfat. gloss. 27. quam erà Christianà priorem fuisse ex aliis supra præmissi lib. 1. c. 12. n. 12. de quo tamen consulere oportet Sebastian. Covar. in suo Theaur. ling. Castell. verb. Era, Carrill. Anual. anno ab Urb. condita 712. fol. 45. ubi plures hic nullum errorum D. Covar. agnoscit, quia dicitur 1289. annos præterisse præter 150. dies ab Incarnatione Domini ad principatum Alfonso. Quoad annos communiter Historiographi tradunt Alfonso Ferdinando successisse anno Christi 1252. ut assertum est supra n. 8. Sed unius anni differentia errori adscribenda non est, quia Scriptores aliqui annos inceptos pro completis adnumerant, alii non utique, quod advertit Torniel. in præfat. Anual. Quoad dies, cum receptum sit Ferdinandum obiisse die 30. Maji, & die sequenti Alfonso successisse, sicut d. n. 8. præfati sumus, patet annum fuisse inchoatum à die prima Januarii, à qua Julianus incipit annus. Salian. tom. 4. anno 3278. n. 2. de quo supra, n. 12. Sed adhuc unus dies, aut duo superflui, in quibus error consistere potest.

Ad Num. 7.

- 42 Arabum initium adscribunt anno Christi 630. Card. Baron. Anual. eod. anno, & ibi Spondan. in Epitom. tom. 2. Carrill. Anual. anno 629. & 630. ubi ait, Mahometum ortum fuisse anno 580. & decessisse anno 629. Greg. Lop. d. præfat. gloss. 29. annos Arabum auspiciatur ab anno 626. & Mahometum periisse ait an. 632. Genebr. in Chron. lib. 3. pag. 476. Theat. vitæ hum. lit. M. pag. 183. apud quos Mahometus ortus est anno 592. obiit ex ægitudine anno 632. ætatis suæ 40. regni Arabum 10. cui successit est Abumacur, & facta supputatione secundum Genebrardum Arabes ceperunt anno 622. de quo supra, hoc. lib. cap. 9. n. 3. Cedren. in Chronograph. Diacon. lib. 18. ver. Romanar. Gualt. in Chron. sec. 7. pap. 531. & 539. Blond. decade 1. lib. 6. Vincent. in Spec. lib. 24. cap. 4. & alii, quos dedimus d. num. 3. Cum ergo circa annos Arabum tanta reperiat diversitas, sicut adnotatur in Theat. vitæ hum. ubi proximè, non est Alfonso de errore in d. præfat. arguendus, qui probabilem temporis rationem amplexus est, sentiens Arabum regnum exortum anno Christi 622. quæ Genebrardi & aliorum sententia est, & à D. Covar. probatur.

SUMMARIUM.

- 1 Etymon verbi Festum.
- 2 Divisio dierum apud Romanos.
- 3 Qui sint dies festi Christianorum, & quare observentur.
- 3 Patres Ecclesie studuerunt, ut superstitiones Gentilium ceremonias in ritus sacros converterent.
- 5 De Sabbati sanctificatione apud Hebræos.
- 6 Præceptum de sanctificando Sabbato quando Judæis injunctum, & de stricta ejus festi observantia.
- 7 Verbum Sabbatum quid significet, & de ejus etymologia.
- 10 Hebræi qualiter dies hebdomada nominarunt.
- 11 Usus vocandi ferias dies septimana quando in Ecclesia introduci cepit.
- 12 Sabbatum secundo primum quid sit apud Evangelistam.
- 13 Tertium Decalogi præceptum an negativum, vel affirmativum.
- 14 Fuit ex parte ceremoniale, & ex parte morale.
- 15 Præcepta moralia ad jus naturale spectant, sicut omnia Decalogi.
- 16 Omnis creatura rationalis solo natura lumine Deum ut nature auctorem agnoscit.
- 17 Tenemur jure naturali unum Deum actibus externis colere.
- 18 Eodem jure tempus ad talem cultum exhibendum debet designari.
- 19 Gentiles idola ut veros deos venerantur.
- 20 Festorum observatio est de jure Divino Evangelico.
- 21 De intellectu capitis Licet, de feriis.
- 22 Nulla potestas humana tollere potest cultum Deo debitum.
- 23 Quid valeat Pontifex circa festorum observantiam immutare.
- 24 Pontifex in præceptis nature & legis Evangelicæ nequit dispensare.
- 25 De diei Dominica observatione ac prerogativis.
- 28 Dies, quam Dominicam Christiani dicunt, prima Sabbati à Judæis vocabatur.
- 29 De institutione, seu sanctificatione diei Dominice.
- 30 De libro B. Juslini, cujus inscriptio est, 156. quaestiones.
- 31 Mos est antiquissimus in Ecclesia, ut in quibusdam solemnitatibus stantes oremus.
- 32 Diei Dominica observatio an sit de Jure Divino.
- 34 An possit Pontifex festivitatem diei Dominice tollere.
- 35 Quid circa idem valeat consuetudo.
- 36 Utrum tempus 24. horarum, quod in diebus festis præscribitur ad observantiam, possit consuetudine restringi.
- 37 De diebus festis Christianorum, remissivè.
- 38 De Paschate Resurrectionis, & Pentecostes.
- 39 Quis possit dies festos instituere.
- 41 Ab Ecclesia primordis in usu fuit instituere festos dies in honorem Sanctorum.
- 42 Constantinus Imperator Basilicam construxit B. Petro.
- 43 Anacletus Pape Ecclesiam inædificari præcepit in Vaticano supra corpus B. Petri.
- 44 De festo Sanctorum omnium.

46 De

- 45 De divisione festorum Hebræorum.
- 48 Dies obitus Sanctorum vocamus Natalitia.
- 49 Festivitatum initium & finis juxta consuetudinem loci observari debent.
- 50 De varietate inchoandorum dierum apud Hebræos, aliasque nationes.
- 51 Qui dies dicatur naturalis, civilis, & artificialis.
- 52 Dies Ecclesiasticus à quo incipiat.
- 53 Intra quod tempus Officium Divinum debeat recitari.
- 54 A qua hora obstinendum est à carnibus illis diebus, quibus ille ab Ecclesia edi vetantur.
- 55 Observantia festivitatum incipit à media nocte.
- 57 Dies à media nocte incipit, & in dimidia nocte sequenti terminatur.
- 58 De vigiliarum usu perantiquo.
- 59 De verbo Statio.
- 60 Vigilia nocturna ad sepulchra Martyrum, ubi feminae ac viri conveniebant, in desuetudinem abierunt.
- 61 Romulus vetuit hominum & mulierum coetus.
- 62 De Clodio, qui habitu muliebri ad sacrificium accessit, cui nullus homo interesse poterat.
- 63 De ludis Bachanalibus.
- 64 Christianis falsò imputabantur multa facinora in vigilia nocturnis perpetrasse.
- 65 De vetitis nocturnis conventibus Gentilium.
- 66 Quomodo olim in Ecclesia viri à feminis separarentur.
- 68 Sub tertio Decalogi præcepto quid præcipiatur.
- 69 Observatio festorum apud Christianos in quibus consistat.
- 70 Qui actum præceptum lege Divina vel Ecclesiastica exercet in peccato, satisfacit præcepto.
- 71 Non peccat qui in peccato lethali existens die festo animam non expiat Confessione sacramentali, aut actu contritionis.
- 72 Utrum peccans graviter die festo teneatur temporis circumstantiam exprimere in Confessione, & num. 73. 74. & 75.
- 74 Qui actus fieri prohibeantur diebus festis, remissivè.
- 75 Legibus Principum secularium dies festi servari jubentur.
- 77 Præceptum de audiendo sacro diebus festis ad quid obliget.
- 79 Locis D. Thomæ intelligitur.
- 80 Qui per contemptum peccat die festo, hanc circumstantiam confessario tenetur aperire.

De festorum observatione.

CAPUT XIX.

- 1 Festum à feria dicitur, Cornucop. de ling. Lat. col. 38. num. 50. vel à verbo Græco Phaos, quod lucem, aut lætitiā significat, quæ in diebus festis esse debet, quibus maxime Deo obsequium tenemur exhibere, juxta illud Psalmi 99. *Jubilate Deo omnis terra, servite Domino in lætitia. Introite in conspectu ejus in exultatione.* D. Paul. 2. ad Corinth. c. 9. vers. 7. ibi : *Hilarem datorem diligite Deum.* Hanc etymologiam, ac præcedentem affert Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 32. Auctor festorum ipse Deus fuit, qui Sabbatum sanctificavit. Theat. vitæ hum. ubi nuper.
- 2 Hæc, quibus D. Covar. exorditur, habentur apud Macrobi. lib. 1. Saturnal. cap. 16. *Festi porro D. de Faria Novæ Addit. ad Covar. Tom. II.*

dies, inquit : *dividuntur in sacrificio, epulas, ludos, ferias.* Ex quo idem observant Joan. Rosin. de antiquitat. Roman. lib. 4. cap. 3. vers. *Ceterum non omnes, ubi plene de his, Theat. vitæ hum. lit. E, pag. 370. quod loci de Ethnicorum diebus festis, Cornucop. sup. Apud Romanos totius anni periodus ex Numæ institutione distribuebatur in dies festos, profestos, & intercios, seu endotercios. De festis jam est actum : profesti verò erant, qui hominibus ad administrandam rem privatam, vel publicam concedebantur, ita dicti, quasi procul à cultu & religione numinis divini, quæ in diebus festis exhibebantur. Interciosi dies fuerunt Diis, hominibusque communes ; nam in illis licebat horis quibusdam jus dicere, aliis nefas erat. Rosin. & Cornucop. sup. Theat. vitæ hum. ubi proximè, pag. 371. Dies festi alii dicebantur statim, quibus mensis & tempus certum ad eorum celebritatem stabilitum erat : alii à Consulibus, Sacerdotibus, aut Magistratibus indicebantur. Rosin. vers. *Feriarum.* Solemnitas & observatio festorum non solum in sacrificiis, & ludis consistebat, sed etiam in vacatione ab omni opere forensi, ac servili : quare moris erat, ut per præconem futura festa denunciarentur, ne quis illa ex ignorantia laborans violaret : & qui festos dies non observabat, multabatur, & porco piaculum dabatur, si imprudens operi vetito vacarat, alioquin scienter delinquens expiare nequibat. Cicer. de legib. lib. 2. sic ait : *Feris jurgia amovendo, easque in famulis operibus patris habendo.* Ac paulo post : *Feriarum, festorumque dierum ratio in liberis requietem habet litium & jurgiorum, in servis operum & laborum, quia compositio anni conferre debet & ad perfectionem operum rusticorum, & ad remissionem animorum.* Macrobi. d. cap. 16. ibi : *Sacerdotes affirmabant ferias populi, quoties iis indictis, conceptisque opus aliquod fieret. Præterea non licebat sacrorum Regem & Flamines videre feriis opus fieri. Atque ideo per præconem denunciabant, ne quid tale ageretur, & præcepti negligens multabatur. Præter multam etiam affirmabant, eum qui talibus diebus imprudens aliquid egisset, porco piaculum dare debere : prudentem expiare non posse Scævola Pontifex asseverabat. Sed Varro negat eum polui, qui opus vel ad Deos pertinens, sacrorumve causa fecisset, vel aliquid ad argentem vitæ utilitatem respiciens actisset. Scævola denique consultus quid feriis agi liceret, respondit, id quod prætermisum noceret, quapropter si bos in specum decidisset, eumque paterfamilias, adhibitis operis liberasset, non est vilis ferias polluisse, nec ille qui trabem tecti fractam fulciendo ab imminente vindicavit ruina. Quod adnotant Azor. Institut. Moral. part. 2. lib. 1. cap. 27. in princip. Rosin. d. cap. 3. vers. *Quid porro, cum seq. Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 374.* ubi ex Plutarcho tradit, Numam præcepisse diebus festis jurgia, operaque cessare, ut omni strepitu, & cura remotis, homines intentius vacarent. Particium tamen est, ut ex Macrobio prædiximus, provide humanis necessitatibus, ut eis urgentibus absque crimine possent serviliter operari ; necessitas enim legi non subjacet, cap. 2. in fin. de observat. junior. quod utique Ecclesia in suis solemnitatibus benignè permittit, cap. 1. 3. & ultimo, de feriis. Hæc de festis diebus Romanorum, de quibus latissimè Rosin. d. cap. 3. & seq. Theat. vitæ hum. lit. F. ex pag. 370. ubi etiam de festis Ægyptiorum, Atheniensium, aliorumque Gentilium.**

R r

Ibi :